

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

А.В. КЛЮЧНИК

«Митне регулювання»

Курс лекцій

Миколаїв 2014р.

Опорний конспект лекцій розглянуто на засіданні кафедри світового сільського господарства і зовнішньоекономічної діяльності факультету менеджменту МНАУ протокол № 5 від 24.01.2014 року.

Трансформація системи економічного навчання з метою підготовки висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно працювати не тільки на внутрішньому, а й зовнішньому ринку передбачає викладання цілого комплексу фахових дисциплін. Дисципліна “Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності” є однією з основних при підготовці менеджерів зі спеціальності “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”, оскільки формує систему навичок майбутніх спеціалістів у сфері зовнішньоторговельних операцій.

Курс тісно пов’язаний з дисциплінами “Економіка світового сільського господарства”, “Основи ЗЕД”, “Менеджмент ЗЕД”, “Міжнародні економічні відносини відносини”, “Міжнародне право”, “Підприємницьке право”, “Міжнародна економіка”, “Основи митної справи”, “Державне регулювання ЗЕД”.

Тема 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО ПРАВОВІ ЗАСАДИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Суть, рівні та методи митного регулювання ЗЕД
2. Суть та принципи здійснення державної митної справи

1. Суть, рівні та методи митного регулювання ЗЕД

Митне регулювання – це відносини, які виникають між державою і суб'єктами ЗЕД з приводу умов перетинання національного кордону товарами, капіталами, послугами, робочою силою.

Митне регулювання – це погодження регулювання питань, пов'язаних із встановленням митних податків, митних зборів, а також процедурами митного контролю, організацією діяльності митного контролю.

Митне регулювання - регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України (ст.1, ЗУ «Про ЗЕД», ст. 354 Господарського кодексу України).

Існує 2 рівня митного регулювання в практиці ЗЕД країн світу:

I. Міжнародний рівень передбачає здійснення митного регулювання шляхом прийняття та виконання рішень відповідних міжнародних спеціалізованих організацій.

II. Національний рівень базується на відповідних актах національного законодавства. В Україні це: Митний кодекс України; Закон України "Про митний тариф України".

Існує два методи митного регулювання: тарифні і нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний тариф України — систематизований перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України. Залежно від критеріїв поділу існують такі методи впливу держави на зовнішньоекономічні зв'язки через систему митно-тарифного регулювання, як адміністративні, економічні та правові.

Під адміністративними методами регулювання митно-тарифних відносин розуміють систему державних правил, нормативів, заборон, за допомогою яких країна здійснює безпосередній вплив на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, регламентує їхню діяльність в інтересах суспільства.

Економічні методи регулювання базуються на використанні економічного інструментарію митної політики — митний тариф, податки, митні збори та інші види платежів. Використовуючи даний інструментарій, держава впливає на інтереси суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, відповідно, і на їхню поведінку, зберігаючи за ними повну оперативну самостійність, яка відповідає природі ринкових відносин.

Будь-який суб'єкт господарської діяльності функціонує у відповідному правовому середовищі, яке формується на основі законодавчої бази, тобто правила поведінки суб'єктів визначаються законодавством тієї країни, на ринку якої функціонує підприємство.

Заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності - не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини (ст.4, п.13).

Нині державна політика у сфері державної митної справи в цілому та державна митна справа належать до числа найважливіших проявів суверенітету держави, що зумовлює особливу увагу до них з боку законодавчої та виконавчої влади.

2.Суть та принципи здійснення державної митної справи

Державна митна політика - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики(ст.5 МКУ).

Стаття 6. Митні інтереси та митна безпека

1. Митні інтереси України - це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи.

2. Митна безпека - це стан захищеності митних інтересів України.

Встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять **державну митну справу**(ст.7 МКУ).

Державна митна справа здійснюється з додержанням прийнятих у міжнародній практиці форм декларування товарів, методів визначення митної вартості товарів, систем класифікації та кодування товарів та системи митної статистики, інших загальновизнаних у світі норм і стандартів.

Засади державної митної справи, зокрема, правовий статус органів доходів і зборів, митна територія та митний кордон України, процедури митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, митні режими та умови їх застосування, заборони та/або обмеження щодо ввезення в Україну, вивезення з України та переміщення через територію України транзитом окремих видів товарів, умови та порядок справляння митних платежів, митні пільги, визначаються МКУ та іншими законами України.

Безпосереднє керівництво здійсненням державної митної справи покладається на центрального орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - центральний орган виконавчої влади, що є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення формування єдиної державної податкової, державної митної політики в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів та реалізації єдиної державної податкової, державної митної політики, забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні податкового та митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску (ст.4, п.64) – Міністерство доходів і зборів України.

Органи доходів і зборів - центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, митниці та митні пости (ст.4, п.34¹).

Функції органів доходів і зборів України:

- **фіскальна функція** реалізується в тому, що митниця фактично виконує функції податкової служби, нараховує та справляє в зоні своєї діяльності митні платежі, утримання яких відповідно до законодавства покладено на органи доходів і зборів (мито, митні збори, акцизний податок, податок на додану вартість за імпорту товарів), і несе відповідальність за своєчасність перерахувань отриманих коштів до державного бюджету;

- **функція регулятора товарообміну** проявляється у виконанні митницею ролі економічного та адміністративного інструменту зовнішньоекономічної політики держави, яка полягає у створенні обмежень або стимулів щодо виходу на національний ринок чи експорту товарів на зовнішній ринок;

- **правова функція** реалізується в таких напрямках: вживаються спільно з іншими правоохоронними органами заходи, які націлені на попередження незаконного вивезення за межі території предметів, які є національним, історичним і культурним багатством країни; забезпечується контроль за доставкою митних вантажів в інші органи доходів і зборів, а у випадках їх зникнення проводиться розшук; слідство у справах контрабанди;

-**статистична функція** полягає у збиранні та обробленні митної статистики зовнішньоторговельних операцій, на підставі якої готуються загальні статистичні матеріали;

-**контролююча у сфері митних відносин** є митним контролем у широкому розумінні цього поняття й включає всю сукупність контрольних заходів органів доходів і зборів, спрямованих на забезпечення законності у сфері переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон. Він здійснюється через перевірку відомостей, засвідчених у вантажній митній декларації, під час митного оформлення товарів та інших предметів, відповідно до наявності вантажу і документів, необхідних для здійснення митного контролю; контролюється діяльність митних брокерів, митних ліцензійних складів і магазинів безмитної торгівлі в зоні діяльності митниці;

- **законодавча функція** реалізується в тому, що органи доходів і зборів приймають нормативно-правові акти з питань безпосереднього здійснення державної митної справи, організації та регулювання митного контролю, боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил, які ґрунтуються на чинному законодавстві, призначені до виконання у межах компетенції органів доходів і зборів є обов'язковими для усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

- **функція валютного регулювання.** Валютна безпека — одна із важливих складових економічної безпеки країни. Органи доходів і зборів відіграють значну роль у системі валютного регулювання: на них покладено функції валютного контролю, а на митницю — агента валютного контролю. Існує митно-банківський контроль за строками повернення в Україну валютної виручки від експортних контрактів та імпортової частини бартерних угод.

Держана митна справа має декілька аспектів.

Держана митна справа як засіб забезпечення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб має внутрішній та зовнішній аспект. Внутрішній аспект пов'язаний із безпекою людини, наприклад, від незаконного переміщення наркотичних засобів, неякісних лікарських препаратів та ін. Зовнішній аспект пов'язаний із задоволенням культурних та інших потреб населення України: міжнародний туризм, міжнародний культурний обмін, навчання, міграція тощо.

Держана митна справа як напрям реалізації зовнішньої політики країни та співробітництва з іншими країнами у різних сферах. Наприклад, це проявляється у боротьбі з міжнародним тероризмом, контрабандою, розповсюдженням наркотиків, боротьбі зі СПІДом та іншими хворобами тощо. Держана митна справа як засіб забезпечення безпеки держави полягає в тому, що при її здійсненні визначальним моментом є захист суверенітету України, її економічних інтересів.

Держана митна справа — засіб забезпечення виконання функцій держави. Якщо діяльність державного інституту є неефективною, то виникає слушне питання про його доцільність. *Ефективність державної митної справи має економічну* (полягає у здатності державної митної справи сприятливо впливати на економіку країни та формування дохідної частини бюджету), *соціальну* (оцінюється через спрямування митних процедур та відгуки населення про діяльність органів доходів і зборів) *та правову* (забезпечення виконання і дотримання відповідного чинного законодавства) оцінки.

2. Принципи здійснення державної митної справи (ст. 8 МКУ)

Принципи здійснення державної митної справи – основні ідеї, що пронизують всю митну систему і є визначальними при здійсненні митної політики. Вони закріплені у ст. 8 МКУ. До них належать:

- 1) виключної юрисдикції України на її митній території;
- 2) виключних повноважень митних органів України щодо здійснення державної митної справи;
- 3) законності та презумпції невинуватості;
- 4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
- 5) спрощення законної торгівлі;
- 6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;
- 7) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб;
- 8) заохочення добросовісності;
- 9) гласності та прозорості;
- 10) відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються МКУ.

1. Принцип виключної юрисдикції України на її митній території - проявляється у тому, що Україна відповідно до міжнародно-правових стандартів та потреб самостійно визначає свою митну політику й послідовно проводить її у національному законодавстві і практичній діяльності органів доходів і зборів. Митнерегулювання на території України здійснюється відповідно до МК, інших чинних у країні та міжнародних договорів. Відповідно до ст. 7 п.4 безпосереднє керівництво здійснення державної митної справи покладається на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

2) Виключних повноважень митних органів України щодо здійснення державної митної справи. - проявляється у наявності власної митної системи, встановленні засад взаємодії органів доходів і зборів з іншими державними органами. Вони виконують з ними спільні функції та завдання, що є основою для такого співробітництва.

3) Законності та презумпції невинуватості. *Принцип законності* виступає одночасно і як принцип діяльності органів доходів і зборів і як принцип яким

неухильно керуються посадові особи органів доходів і зборів при винесенні постанови у справі про порушення митних правил.

Презумпція невинуватості або презумпція невинності (презумпція — лат. *praesumptio*, від *praesumo* — «передбачаю», «угадаю») - принцип, за яким щодо особи, яка підозрюється у вчиненні злочину або ПМП, припускається невинність до того часу, поки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому законодавством, і встановлено вироком суду, який набрав законної сили.

4) Єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України - відображає загальноприйняті у світі режими і національні особливості.

5) Спрощення законної торгівлі - покликаний значно спростити митні формальності та прискорити митні процедури через: **спрощення** процедури видачі дозволів, права декларанта вносити зміни до вантажної митної декларації із-за незначних помилок після завершення митного оформлення товарів, перевізника – самостійно розвантажувати товари на склад тимчасового зберігання у випадках простою;

6) Визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності:

- рівність перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, в тому числі держави, при здійсненні митних процедур;

- забороні будь-яких дій митних органів, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками.

7) Додержання прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб. По суті цей принцип є відображенням вимог ст. 3 Конституції України і повинен мати пріоритет над іншими.

8) Заохочення доброчесності – мотивація як працівників органів доходів і зборів так і суб'єктів ЗЕД до морального або матеріального стимулювання, сприяння антикорупційним діям;

9) Гласності та прозорості. Митна політика та митна справа є відкритою.

Але у той час не всі чисто професійні аспекти діяльності органів доходів і зборів повинні стати загальнодоступними. Органи доходів і зборів інформують громадкість про свою діяльність та її наслідки, виявленні порушення та вжиття відповідні заходи тощо.

10) Відповідальність всіх учасників відносин, що регулюються МКУ характеризується трьома специфічними ознаками:

1) являє собою вид державного примусу,

2) єдиною підставою застосування відповідальності виступає порушення митних правил;

3) виражається у застосуванні негативних заходів до осіб, що скоїли порушення.

Тема 2. Переміщення та пропуск товарів та транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України

План

1. Суть та види переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України
2. Принципи переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України
3. Характеристика митних режимів.

1. Суть та види переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України

При здійсненні переміщення товарів, транспортних засобів і предметів між країнами важливе значення має точне й правильне визначення митної території і митного кордону. Неточність в цьому призводить до виникнення конфліктів.

Відповідно до ст. 9 МКУ територія України, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води, повітряний простір, а також штучні острови, установки та споруди, що створюються у виключній морській економічній зоні України, складає єдину *митну територію*. Загалом митна територія збігається з державною територією, оскільки подекуди із митної території можуть вилучатися ділянки державної території, чи, навпаки, включатися ділянки, що знаходяться за межами державного кордону. Межі митної території України визначаються *митним кордоном* України (ст. 10 МКУ).

Переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів – сукупність дій, пов'язаних з ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території або транзит через територію України товарів та інших предметів у будь-якій спосіб, включаючи використання з цією метою трубопровідного транспорту та ліній електропередач (ст.4, п.4).

Предмети - особисті речі, товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них, що переміщуються через митний кордон України.

Особисті речі - товари, нові і такі, що були у вжитку, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб фізичної особи, які відповідають меті перебування зазначеної особи відповідно в Україні або за кордоном, переміщуються через митний кордон України у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі, міжнародних поштових та експрес-відправленнях і не призначені для підприємницької діяльності, відчуження або передачі іншим особам (ст.4, п.36 МКУ);

Товари - будь-які рухомі речі, у тому числі ті, на які законом поширено режим нерухомої речі (крім транспортних засобів комерційного призначення), валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергія, що переміщується лініями електропередачі (ст.4, п.57);

Українські товари - товари:

а) які повністю отримані (вироблені) на митній території України та які не містять товарів, ввезених із-за меж митної території України. Товари,

повністю отримані (вироблені) на митній території України, не мають митного статусу українських товарів, якщо вони отримані (вироблені) з товарів, які не перебувають у вільному обігу на митній території України;

б) ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на цій території;

в) отримані (вироблені) на митній території України виключно з товарів, зазначених у підпункті "б", або з товарів, зазначених у підпунктах "а" і "б" пункту 61, ст.4 МКУ;

Транспортні засоби - транспортні засоби комерційного призначення, транспортні засоби особистого користування, трубопроводи та лінії електропередачі (ст.4, п.58 МКУ);

Транспортні засоби комерційного призначення - будь-яке судно (у тому числі самохідні та несамохідні ліхтери та баржі, а також судна на підводних крилах), судно на повітряній подушці, повітряне судно, автотранспортний засіб (моторні транспортні засоби, причепи, напівпричепи) чи рухомий склад залізниці, що використовуються в міжнародних перевезеннях для платного транспортування осіб або для платного чи безоплатного промислового чи комерційного транспортування товарів разом з їхніми звичайними запасними частинами, приладдям та устаткуванням, а також мастилами та паливом, що містяться в їхніх звичайних баках упродовж їхнього транспортування разом із транспортними засобами комерційного призначення (ст.4, п.59 МКУ);

Транспортні засоби особистого користування - наземні транспортні засоби (загальною масою до 3,5 тонни) та причепи до них, плавучі засоби та повітряні судна, що зареєстровані на території відповідної країни, перебувають у власності або тимчасовому користуванні відповідного громадянина та ввозяться або вивозяться цим громадянином у кількості не більше однієї одиниці на кожен товарну позицію виключно для особистого користування, а не для промислового або комерційного транспортування товарів чи пасажирів за плату або безоплатно (ст.4, п.60 МКУ);

Припаси:

а) товари, призначені для споживання пасажирями та членами екіпажів (бригад) на борту транспортних засобів, незалежно від того, продаються ці товари чи ні;

б) товари, необхідні для експлуатації і технічного обслуговування транспортних засобів на шляху прямування та у пунктах проміжних стоянок чи зупинок (у тому числі пально-мастильні матеріали), крім запасних частин та устаткування, які знаходяться у транспортних засобах на момент прибуття на митну територію України або доставляються на них під час перебування на цій території;

в) товари, які призначаються для продажу на винос пасажиром та членам екіпажів (бригад) транспортних засобів і знаходяться у цих транспортних засобах на момент прибуття на митну територію України або доставляються на них під час перебування на цій території (ст.4, п.48 МКУ).

Переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів здійснюється у місцях розташування митниць.

Як правило, товари перевозяться між митницями під митним забезпеченням в упаковці, транспортних засобах чи контейнерах, виготовлених та обладнаних таким чином, щоб товари не могли бути вилученими з опечатаного вантажного місця, транспортного засобу чи контейнеру або вміщуватись у такі місця без залишення видимих слідів розпечатування чи пошкодження митного забезпечення.

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється засобами авіаційного, водного, автомобільного, залізничного, трубопровідного транспорту, лініями електропередачі, а також змішаними перевезеннями.

Згідно ст. 186 МКУ під **змішаним (комбінованим) перевезенням** розуміється міжнародне перевезення вантажів щонайменш двома різними видами транспорту відповідно до договору змішаного (комбінованого) перевезення з місця в одній країні, де вантажі переходять у відання оператора такого перевезення, до визначеного місця доставки в іншій країні.

Товари переміщуються у:

- **вантажних відправленнях** – товари, що надходять в Україну на адресу осіб або відправляються ними за межі України, або переміщуються транзитом через митну територію України, крім товарів, що належать громадянам та переміщуються ними у ручній поклажі, супроводжуваному та немупроводжуваному багажі (ст.4, п.3 МКУ);

- **міжнародних поштових відправленнях** - упаковані та оформлені відповідно до вимог актів Всесвітнього поштового союзу та Правил надання послуг поштового зв'язку листи, поштові картки, бандеролі, спеціальні мішки з позначкою "М", дрібні пакети, відправлення з оголошеною цінністю, поштові посилки, згруповані поштові відправлення з позначкою "Консигнація", відправлення міжнародної прискореної пошти "EMS", які приймаються для пересилання за межі України, доставляються в Україну або переміщуються через територію України транзитом операторами поштового зв'язку (ст.4, п.31 МКУ);

- **міжнародних експрес-відправленнях** - належним чином упаковані міжнародні відправлення з документами чи товарним вкладенням, які приймаються, обробляються, перевозяться будь-яким видом транспорту за міжнародним транспортним документом з метою доставки одержувачу прискореним способом у визначений строк (ст.4, п.32 МКУ);

- **несупроводжуваному багажі** - товари, що відправляються їх власниками - громадянами з оформленням багажних або інших перевізних документів та переміщуються через митний кордон України окремо від цих громадян (ст.4, п.34 МКУ);

- **ручній поклажі** - товари, що належать громадянам і переміщуються через митний кордон України разом з цими громадянами або уповноваженими ними особами без оформлення багажних чи інших перевізних документів (ст.4, п.52 МКУ);

- **супроводжуваному багажі** - товари, що належать громадянам і переміщуються через митний кордон України у багажних відділеннях транспортних засобів, якими прямують ці громадяни, з оформленням багажних або інших перевізних документів (ст.4, п.55 МКУ).

2. Принципи переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Принципи переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України – основні положення, що в рівній мірі стосується всіх учасників при переміщенні (транзиті) товарів і предметів через митну територію України. До них належать:

- рівність прав всіх фізичних і юридичних осіб на переміщення товарів і транспортних засобів. *Це проявляється в тому, що всі фізичні і юридичні особи на рівних підставах вправі ввозити в Україну і вивозити за її межі товари і транспортні засоби;*
- встановлення заборони на ввезення вивезення окремих товарів. *Такі обмеження встановлюються з метою забезпечення безпеки для життя та здоров'я людей, довкілля, безпеки держави, захисту державного порядку, моралі, рослин, тварин; турбота про власного товаровиробника;*
- встановлення обмежень на ввезення і вивезення товарів *визначається відповідно до особливостей національної економіки, виконання міжнародних зобов'язань України, захисту економічного суверенітету та внутрішнього споживчого ринку;*
- право вибору митного режиму *надається виключно особі, що переміщує товари, предмети чи транспортні засоби;*
- забезпеченість збереження товару;
- визначеність місця і часу перетинання митного кордону – *це допускається лише у законодавчо визначених місцях – митницях.*

4. Характеристика митних режимів.

Згідно **п.25 ст.4 МКУ митний режим** - комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення.

Згідно **ст. 70 МКУ** з метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:

- 1) імпорт (випуск для вільного обігу);
- 2) реімпорт;
- 3) експорт (остаточне вивезення);
- 4) реекспорт;

- 5) транзит;
- 6) тимчасове ввезення;
- 7) тимчасове вивезення;
- 8) митний склад;
- 9) вільна митна зона;
- 10) безмитна торгівля;
- 11) переробка на митній території;
- 12) переробка за межами митної території;
- 13) знищення або руйнування;
- 14) відмова на користь держави.

Ст. 74 МКУ. Імпорт (випуск для вільного обігу) - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.

Ст. 77 МКУ. Реімпорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ст. 82 МКУ. Експорт (остаточне вивезення) - це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

Ст. 85 МКУ. Реекспорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ст. 90 МКУ. Транзит - це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома митними органами України або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ст. 103 МКУ. Тимчасове ввезення - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Ст. 113 МКУ. Тимчасове вивезення - це митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення

вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Ст. 121 МКУ. Митний склад - це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ст. 130 МКУ. Вільна митна зона - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.

Ст. 140 МКУ. Безмитна торгівля - це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних і водних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ст. 147 МКУ. Переробка на митній території - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки.

Ст. 162 МКУ. Переробка за межами митної території - це митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту.

Ст. 175 МКУ. Знищення або руйнування - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ст. 183 МКУ. Відмова на користь держави - це митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від іноземних товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь.

Митні режими виконують такі функції:

- встановлюють порядок переміщення товару через митний кордон залежно від призначення товару;
- визначають умови перебування його на/поза митною територією;
- встановлюють рамки, в яких може використовуватися товар;
- регламентують права та обов'язки особи, що переміщує товари;
- визначають вимоги до товару, що розміщується у даний конкретний режим.

Митні режими можна поділити на дві основні групи. До першої групи належать режими, при розміщенні в які товари переходять у повне розпорядження особи, що переміщує їх, тобто режими даної групи мають завершений характер. Це — випуск у вільний обіг, експорт, реімпорт, реекспорт.

Митні режими, що відносяться до другої групи, припускають використання товарів тільки для суворо визначених цілей і при дотриманні встановлених органами доходів і зборів умов. До цієї групи належать режими: митний склад, безмитна торгівля, транзит, тимчасове ввезення (вивезення), вільна митна зона, переробка поза митною територією, відмова на користь держави, знищення товарів.

Застосування митних режимів залежно від виду зовнішньоторгівельних операцій

Види зовнішньоторгівельних операцій	Митні режими
Експорт	1. Експорт 2. Переробка поза митною територією 3. Тимчасове вивезення
Реекспорт	4. Реекспорт
Транзит	5. Транзит
Імпорт	6. Митний склад 7. Випуск у вільний обіг 8. безмитна торгівля 9. Переробка на митній території 10. Вільна митна зона 11. Знищення 12. Тимчасове ввезення 13. Відмова на користь держави

Тема 3. МИТНИЙ КОНТРОЛЬ

1. Суть та заходи митних процедур.
2. Суть, мета та завдання митного контролю.
3. Принципи та функції митного контролю.
4. Класифікація митного контролю.
5. Особливості здійснення митного контролю.
6. Права та обов'язки учасників митного контролю.
7. Форми митного контролю.
8. Державний контроль товарів, що переміщуються через митний кордон України

1. Суть та заходи митних процедур

Митна процедура – зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання (ст.4, п.21).

Митні формальності – сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами з метою дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи (ст.4, п.29).

Митне оформлення і митний контроль включають такі заходи:

- організаційно-управлінські,
- правоохоронні,
- фіскальні.

До числа організаційно-управлінських заходів органів доходів і зборів належать:

- визначення місць і часу митного контролю та оформлення товарів і транспортних засобів;
- установа маршрутів і термінів доставки товарів;
- накладення засобів ідентифікації на товари, що доставляються під митним контролем;
- розробка технологічних схем митного контролю та оформлення;
- прийняття рішень з різноманітних питань, що виникають у процесі підготовки товарів до переміщення, їх пред'явлення органам доходів і зборів, розміщення на збереження під той або інший митний режим і т.д.;
- реалізація цих рішень;
- організація взаємодії співробітників органів доходів і зборів з учасниками ЗЕД з метою здійснення перевірочних заходів щодо об'єктів митного контролю, перевірки дотримання ними встановленого порядку переміщення товару;
- заходи з перевірки документів, що містять відомості про особи, які переміщують товари;
- заходи з фактичного огляду, огляду самих товарів, транспортних засобів, в яких переміщуються товари різноманітних категорій осіб, а також

особистого огляду окремих осіб, що викликають підозру про приховування в одязі, на поверхні тіла або всередині себе тих або інших предметів контрабанди;

- одержання інформації про об'єкти контролю, порівняння їх з даними, зазначеними в поданих у орган доходів і зборів учасниками ЗЕД документах, виявлення можливих розбіжностей у цих відомостях, прийняття рішень про подальші дії щодо уточнення істини або про завершення даного етапу митного контролю;

- інформування суб'єктів валютного контролю про отримані результати;

- спостереження за дотриманням митних режимів, під дію яких поміщаються товари в процесі митного оформлення, та ін.

Здійснення організаційно-управлінських заходів дозволяє організувати реалізацію правоохоронних заходів (адміністративно-правових, адміністративно-процесуальних, кримінальних), які забезпечують виявлення, попередження, розкриття і припинення правопорушень, а також фіскальних заходів, які полягають у нарахуванні і зборі митних платежів, перерахуванні їх до бюджету.

2. Суть, мета та завдання митного контролю.

Категорію “контроль” в контексті реалізації митної політики держави слід розуміти в широкому та у вузькому розумінні слова. З одного боку, мова може йти про контроль як основний засіб забезпечення законності та дисципліни в сфері управління митною справою. З іншого – як діяльність посадових осіб органу доходів і зборів, здійснювана у встановленій послідовності й спрямована на забезпечення дотримання чинного законодавства, яке регламентує порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Відповідно до ч. 24 ст. 4 МКУ митний контроль розглядається як сукупність заходів, що здійснюються органами доходів і зборів у межах своєї компетенції з метою забезпечення дотримання норм митного законодавства, положень міжнародних договорів. Іншими словами, митний контроль – здійснення органами доходів і зборів України спеціальних дій, спрямованих на дотримання юридичними і фізичними особами митного законодавства України, міжнародних угод та правил, які регулюють порядок ввезення, вивезення чи транзиту вантажів, транспортних засобів, валюти.

Основна мета митного контролю:

- перевірка та виявлення за допомогою різних форм контролю відповідності проведених митних операцій та дій митному законодавству;

- дотримання фізичними та юридичними особами, які беруть участь у митній діяльності, встановлених митних правил і процедур, тобто

порядку переміщення через митний кордон Українотоварів та інших предметів.

Завдання митного контролю:

- 1) виявлення за допомогою різних форм контролю відповідності проведення митних операцій і дій митному законодавству;
- 2) дотримання фізичними і юридичними особами встановлених митних процедур та правил при переміщенні товарів і предметів через митний кордон;
- 3) захист економічних інтересів України;
- 4) запобігання розповсюдженню зброї, наркотиків;
- 5) захист екологічної безпеки.

Об'єктами митного контролю є:

- 1) товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон, документи і відомості про них;
- 2) фізичні і юридичні особи, що мають відношення до цих товарів — власники товарів, особи, що діють за їхнім дорученням (митні брокери, декларанти, митні перевізники та ін.), їх документи;
- 3) відповідність фактичних обставин установленому порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон;
- 4) можливість надання і дотримання митних режимів, обраних декларантами за згодою органів доходів і зборів стосовно товарів і транспортних засобів.

Суб'єктами митного контролю є посадові особи, що виконують функції представників влади у взаємовідносинах з учасниками ЗЕД, пов'язані з переміщенням через митний кордон товарів і послуг, а також транспортних засобів, з іншими особами, що перетинають митний кордон і переміщують особисті речі.

3. Принципи та функції митного контролю

Митний контроль є різновидом державного контролю, отже, він має здійснюватися на принципах:

законності - полягає у неухильному дотриманні правових приписів працівниками під час здійснення митного контролю, а також у покладенні на юридичних та фізичних осіб обов'язку дотримуватися встановлених законом правил і процедур митного контролю. Митний контроль здійснюється виключно органами доходів і зборів відповідно до МКУ та інших законів України (ст.318, п.2);

системності - передбачає розгляд системи митного контролю як сукупності її елементів, взаємозв'язки між якими і обумовлюють властивості цієї системи як єдиного цілого;

гласності - полягає у:

- визнанні необхідності й вимоги обов'язкового дотримання безперешкодного доступу до інформації щодо правил проходження митного контролю;

- можливості, а в деяких випадках - обов'язковості (на що прямо вказують деякі нормативні акти, які регулюють повноваження органів доходів і зборів та правоохоронних органів) доведення результатів митного контролю до відома осіб та відповідних органів, зацікавлених у результатах контролю⁴

мінімізації процедур- митний контроль передбачає виконання органами доходів і зборів мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи (ст.318, п.3);

вибірковості та достатності форм - при проведенні митного контролю органи доходів і зборів вправі самостійно визначити форму та обсяг контролю, достатні для забезпечення дотримання митного законодавства України, інших нормативно- правових актів, в тому числі й міжнародних, контроль за дотримання яких покладено на органи доходів і зборів, мінімізації митних процедур (ст.320).

Основні функції митного контролю можна звести до наступних:

- створення умов, що сприяють прискоренню зовнішньоекономічного обороту шляхом встановлення спрощених процедур;
- дозвільний порядок переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів;
- ведення боротьби з контрабандою, порушеннями митних правил і податкового законодавства, а також припинення незаконного обороту через митний кордон наркотичних засобів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, предметів художнього, історичного та археологічного надбання народів;
- своєчасне і повне стягування митних платежів;
- ведення митної статистики зовнішньої торгівлі і спеціальної митної статистики країни;
- ведення Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності;
- забезпечення умов для ефективного документального і фактичного митного контролю, а також валютного, експортного, ветеринарного, екологічного та інших видів контролю;
- надання допомоги учасникам ЗЕД у правильному виборі відповідного митного режиму, розміщенні у нього товарів і транспортних засобів, у дотриманні цього режиму і своєчасного завершення його дії;
- захист економічних інтересів держави на внутрішньому та на зовнішньому ринках;
- реалізація заходів щодо захисту прав, законних інтересів громадян, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

4. Класифікація митного контролю

В

залежності від класифікаційних ознак можливе виокремлення видів митного контролю.

За напрямком переміщення товарів виокремлюють митний контроль:

- імпорتنих товарів (таких, що ввозяться на митну територію України);
- експортних товарів (таких, що вивозяться з митної території України);
- транзитних (таких, що переміщуються через митну територію України) товарів.

За характеристиками товарів, що впливають на здійснення митного контролю, можна вирізнити такі його види:

- ручної поклажі;
- супроводжуваного багажу;
- несупроводжуваного багажу;
- валюти та валютних цінностей;
- енергоносіїв;
- культурних та історичних цінностей;
- лікарських засобів;
- товари, що містять об'єкти інтелектуальної власності.

За порядком здійснення митного контролю транспортних засобів митний контроль поділяється таким чином:

- автотранспортних засобів;
- морських та річкових суден;
- залізничних транспортних засобів;
- повітряних суден;
- трубопровідний;
- лінії електропередач.

За характером участі в здійсненні контрольної функції органом доходів і зборів тієї чи іншої країни, що зумовлюється ступенем взаємодії митних установ суміжних держав:

- односторонній – митний контроль проводять, як правило органи доходів і зборів однієї країни;
- двосторонній – при якому органи доходів і зборів кожної з країн окремо здійснюють митний контроль;
- спільний – провадиться за єдиною технологічною схемою одночасно органами доходів і зборів суміжних держав (ст.328).

За кількістю разів переміщення товарів транспортних засобів через митний кордон протягом певного періоду часу: первинний; вторинний.

За місцем проведення виділяють наступні види митного контролю: спеціальній зоні (зоні митного контролю); в тимчасовій зоні митного контролю.

За правовим режимом об'єктів митний контроль поділяють на: звичайний; спрощений; спеціальний.

Митний контроль поділяють також за ступенем доступу до об'єкту контролю:

- фактичний (метою його є запобігання несанкціонованому доступу до вимірювальних приладів, об'єктів кількості та контроль якості енергоносіїв);
- документальний (контроль документів, оформлених для митних цілей).

5. Особливості здійснення митного контролю

Відповідно ст. 318 МКУ митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України. Такий контроль передбачає проведення митними органами мінімум митних формальностей, необхідних для забезпечення дотримання законодавства України з питань державної митної справи. Обсяг таких процедур та порядок їх застосування визначається МКУ, іншими нормативно-правовими актами України, а також міжнародними договорами України.

Митний контроль здійснюється цілодобово відповідно до Типових технологічних схем пропуску через державний кордон України автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників, що затверджується КМУ.

Митний контроль здійснюється в зоні митного контролю (місце, визначене митними органами в пунктах пропуску через державний кордон України або в інших місцях митної території, в межах якої здійснюються митні формальності.)

Згідно ст. 4. П. 14 *зона митного контролю* – місце, визначене митними органами в пунктах пропуску через державний кордон України або в інших місцях митної території України, в межах якої митні органи здійснюють митні формальності.

Згідно ст. 329 МКУ зони митного контролю створюються у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських, річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання тощо.

Зони митного контролю можуть бути постійними, у разі регулярного розміщення на їх території товарів, що підлягають митному контролю, або **тимчасовими**, які утворюються на час здійснення митного контролю (п. 3, ст. 330).

Режим зони митного контролю – це встановлені законодавством України з питань державної митної справи приписи, заборони та/або обмеження щодо перебування в зоні митного контролю товарів, транспортних засобів комерційного призначення та громадян, розташування в ній споруд та об'єктів, а також проведення у цій зоні господарських робіт ст. 352 МКУ.

Згідно ст. 321 У разі ввезення на митну територію України товарів, транспортних засобів комерційного призначення митний контроль розпочинається з моменту:

- перетинання ними митного кордону України.
- пред'явлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення для митного оформлення та їх декларування в установленому МКУ порядку.

Граничний строк перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення під митним контролем не може перевищувати 180 календарних днів, крім митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Товари, транспортні засоби комерційного призначення, які перебувають під митним контролем і за якими власник або уповноважена ним особа не звернулися до закінчення граничного строку, встановленого цією статтею, набувають статусу таких, що зберігаються на складі митного органу.

б. Митний контроль закінчується у разі:

1) ввезення на митну територію України - після закінчення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму;

2) вивезення за межі митної території України - після здійснення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та перетинання ними митного кордону України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України декларант, уповноважена ним особа або перевізник залежно від виду транспорту, яким здійснюється перевезення товарів, надають митному органу в паперовій або електронній формі відповідні документи та відомості (ст.335 МКУ):

Митний контроль у пункті пропуску здійснюється в чотириетапи, які виконуються в такому порядку.

Перший етап - попередні операції. Перевізником, експедитором, особою, уповноваженою на декларування, посадовою особою митного підрозділу в пункті пропуску подаються документи на товари, транспортні засоби та інші предмети для їх реєстрації, після завершення якої на товаро-транспортних документах проставляються відбитки штампа "Під митним контролем".

Другий етап - аналіз документів та здійснення митного контролю. Посадовою особою підрозділу митниці здійснюється перевірка товаро-транспортних, товаро-транспортних та інших документів, у тому числі дозволів інших державних органів (у разі потреби).

Перевіряється наявність інформації про переміщувані товари, транспортні засоби та інші предмети в центральній базі даних Держмитслужби й проводиться митний контроль.

Третій етап - здійснення контролю суміжними службами. Якщо товари, транспортні засоби та інші предмети, що переміщуються через державний кордон України, крім митного, підлягають контролю іншими суміжними службами (ветеринарного, фітосанітарного, екологічного контролю тощо), то посадова особа митниці видає примірники потрібних документів для здійснення таких видів контролю перевізнику, експедитору або особі, уповноваженій на декларування.

Четвертий етап - завершення митного контролю. Після завершення контролю суміжні служби здійснюють нарахування митних та інших платежів, що підлягають сплаті в пункті пропуску. За відсутності зауважень при митному оформленні вирішується питання пропуску товарів, транспортних засобів та інших предметів на митну територію України. Здійснюється реєстрація документів у відповідних журналах реєстрації та занесення відомостей про пропущені на митну територію України або за її межі товари, транспортні засоби та інші предмети до центральної бази даних органу доходів і зборів.

6. Права та обов'язки учасників митного контролю.

Суб'єкт ЗЕД при здійсненні митного контролю:

1) має право:

- отримати роз'яснення стосовно правил перевезення товарів через митний кордон України;
- обрати усну чи письмову форму декларування, а також необхідну смугу руху для проходження митного контролю;
- бути присутніми під час здійснення огляду товарів та предметів, що йому належать;
- на повагу особистої гідності, справедливе і шанобливе ставлення до себе з боку митників;

2) зобов'язаний:

- пред'явити на вимогу митника товари для контролю і оформлення та надати всю необхідну інформацію і документи;
- задекларувати товари, в тому числі на вимогу митника заповнити митну декларацію;
- сплатити податки і збори у випадках, передбачених Законом.

Митники при здійсненні митного контролю:

а) мають право:

- отримати від громадян документи на право перевезення через митний кордон України товарів, предметів, валютних цінностей;
- проводити огляд предметів, які перевозяться громадянами;
- у виключних випадках, проводити особистий огляд громадян;
- вимагати від громадян заповнити митну декларацію;

- відмовити в пропуску чи митному оформленні товарів, що перевозяться громадянами;
 - визначати митну вартість товарів за відсутності у громадянина документів, які підтверджували б їх вартість;
- б) зобов'язані:
- виявляти високий рівень культури, професіоналізм та витримку, не допускати проявів порушення службової дисципліни, грубого та нетактовного ставлення до громадян;
 - надати громадянам, в межах компетенції, роз'яснення щодо порядку переміщення товарів через митний кордон України;
 - контролювати належне заповнення декларацій, нарахування податків;
 - видати громадянину письмове повідомлення про причини відмови в пропуску чи митному оформленні товарів, що їм належать.

7.Форми митного контролю

Митний контроль здійснюється у формах, що передбачені ст.336 МКУ, де встановлено, що митний контроль здійснюється службовими особами митниці шляхом:

1. перевірки документів та відомостей, необхідних для такого контролю (ст. 337);
2. огляд та переогляд товарів і транспортних засобів (ст. 338)
3. огляду та переогляду ручної поклажі, багажу (ст. 339);
4. особистий огляд (ст. 340);
5. обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України (ст.341);
6. усного опитування громадян і посадових осіб підприємства (ст.342);
7. огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних ліцензійних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль, за якою покладено на митні органи (ст. 343);
8. перевірки обліку товарів, транспортних засобів що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем (ст.344);
9. документальні перевірки дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів (ст. 345-355);
10. направлення запитів до інших державних органів, установ чи організацій для встановлення автентичності документів поданому митному органу.

8. Державний контроль товарів, що переміщуються через митний кордон України

З метою підвищення ефективності митного контролю органи доходів і зборів взаємодіють з учасниками зовнішньоекономічної діяльності, уповноваженими економічними операторами, іншими особами, діяльність яких пов'язана із здійсненням зовнішньої торгівлі, та з їх професійними об'єднаннями (асоціаціями) (ст.318, п.6).

Товари, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати:

- державному санітарно-епідеміологічному контролю;
- ветеринарно-санітарному контролю;
- фіто санітарному контролю;
- екологічному контролю ;
- радіологічному контролю.

У пунктах пропуску через державний кордон України зазначені види державного контролю (крім радіологічного) здійснюються органами доходів і зборів у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від державних органів, уповноважених на здійснення цих видів контролю, з використанням засобів інформаційних технологій. Органи доходів і зборів взаємодіють з державними органами, уповноваженими на здійснення зазначених видів контролю, координують роботу з їх здійснення у пунктах пропуску через державний кордон і в зонах митного контролю на митній території України в порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законами України.

Згідно ст. 4 п.42 **попередній документальний контроль** – це контрольні заходи, які полягають у перевірці документів та відомостей, необхідних для здійснення державних санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного контролю та здійснюються митними органами в пунктах пропуску через державний кордон України щодо товарів, у тому числі продуктів та сировини тваринного походження, що переміщуються через митний кордон України. Регламентується «Порядком здійснення попереднього документального контролю в пунктах пропуску через державний кордон України» (затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2011 р. № 1030 9 ЗІ ЗМІНАМИ)

1. Санітарно-епідеміологічний контроль -

контроль товарів, що мають вірогідність нанесення шкоди здоров'ю людини.

Санітарно-епідеміологічний нагляд є однією з функцій Держсанепідслужба України, що входить до системи органів виконавчої влади у галузі охорони здоров'я та утворюється для забезпечення реалізації державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Для здійснення санітарно-епідеміологічного контролю харчових продуктів (під час ввезення товарів на митну територію України, крім

транзиту) - міжнародний санітарний сертифікат, що видається країною-експортером (оригінал документа), якщо такий сертифікат вимагається санітарними заходами.

Міжнародний санітарний сертифікат - це сертифікат, форма і зміст якого відповідає рекомендаціям відповідних міжнародних організацій та видається уповноваженим органом країни походження і засвідчує придатність харчового продукту для споживання людиною, крім продукції, підконтрольної ветеринарній службі (ст. 1 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» від 23 грудня 1997 р. N 771/97-ВР).

2. Ветеринарно-санітарний контроль –

визначає повноваження державних органів, права й обов'язки підприємств, установ, організацій і громадян у сфері забезпечення ветеринарного та епізоотичного благополуччя, карантину тварин, встановлює порядок здійснення державного ветеринарного контролю. Регламентується «Положенням про державний ветеринарно-санітарний нагляд та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання щодо забою тварин, переробки, зберігання, транспортування й реалізації продукції тваринного походження» (1 жовтня 2000 р. за N 760/4981 зі змінами).

Відповідно до статей 2 і 16 Закону України «Про ветеринарну медицину» підконтрольними ветеринарній медицині є:

- усі види тварин (домашні, дикі, зоопаркові, циркові, лабораторні), хутрові звірі, кролі, домашня дика птиця, бджоли, жива риба і рибопродукти, раки, жаби, молюски, сперма, ікра, риби, інкубаційні яйця;
- продукти тваринного походження і харчові вироби з них (м'ясо, молоко, яйця, мед та ін.);
- сировина тваринного походження для переробки (сирі шкіри і хутро, необроблена повна, пух, пір'я, роги, кістки та ін.);
- готові харчові продукти тваринного походження (консерви м'ясні, рибні, сири, масло вершкове, маргарин, ковбасні вироби, м'ясні копченості) в непорушеній упаковці, виготовлені відповідно до вимог стандартів і нормативів на підприємствах держав та експортерів:
 - корми тваринного походження (м'ясна, рибна, кров'яна, кісткова мука, комбіновані і живі корми для риб);
 - корми рослинного походження (фуражне зерно, комбікорми, коренеплоди, бульбоплоди, сіно, солома);

інші продукти, предмети і матеріали, які можуть бути збудниками заразних хвороб, мікробні віруси, ветеринарні препарати та медикаменти, предмети колекціонування тваринного походження, незалежно від відомчої підпорядкованості і форми власності.

Для здійснення ветеринарно-санітарного контролю товарів:

-міжнародний ветеринарний сертифікат, що видається країною-експортером (оригінал документа) (під час ввезення товарів на митну територію України або транзиту);

-реквізити дозволу на ввезення в Україну об'єктів ветеринарно-санітарного контролю у випадках, визначених статтею 83 Закону України "Про ветеринарну медицину" (під час ввезення товарів на митну територію України, крім транзиту);

-відомості про включення товарів до державного реєстру ветеринарних препаратів, кормових добавок, преміксів та готових кормів, а саме: номер реєстраційного посвідчення та дата реєстрації (під час ввезення товарів на митну територію України, крім транзиту).

Міжнародний ветеринарний сертифікат - сертифікат, форма та зміст якого відповідають рекомендаціям відповідних міжнародних організацій, що видається в країні експорту згідно з інструкціями відповідних міжнародних організацій і засвідчує стан здоров'я тварин та/або дотримання вимог щодо охорони здоров'я людини, які були виконані стосовно товарів, що експортуються.

3. Фітосанітарний контроль- це:

система заходів, спрямована на охорону території України від проникнення з-за кордону карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб рослин і бур'янів (карантинні об'єкти), що можуть завдавати значні збитки народному господарству України. Поширюється на всі види продуктів рослинного походження. Регламентується Законом України «Про карантин рослин»(30 червня 1993 року N 3348-XII зі змінами).

Для здійснення фітосанітарного контролю товарів, крім дерев'яного пакувального матеріалу як супровідного матеріалу для товарів, що класифікується у товарній позиції 4415 згідно з УКТЗЕД (під час ввезення товарів на митну територію України або транзиту):

-фітосанітарний сертифікат, який видається державним органом з карантину і захисту рослин країни-експортера, що засвідчує фітосанітарний стан товару (оригінал документа);

-реквізити карантинного дозволу, що видається Держветфітослужбою Закону України "Про карантин рослин"

Фітосанітарний сертифікат - сертифікат, що засвідчує фітосанітарний стан об'єктів регулювання.

Карантинний дозвіл (на імпорт або транзит) - офіційний документ, що дозволяє імпорт або транзит об'єктів регулювання відповідно до визначених фітосанітарних заходів.

4.Екологічний контроль - це

регламентована законодавством діяльність державних органів і спеціалізованих формувань екологічних громадських об'єднань, яка спрямована на спостереження і перевірку дотримання юридичними і фізичними особами вимог екологічного законодавства та застосування заходів попередження екологічних правопорушень. До форм екологічного контролю відносяться інформаційна, попереджувальна і каральна.

Інформаційна форма екологічного контролю полягає в збиранні, обробці, зберіганні, аналізі і передачі інформації про стан природного

середовища, виконання природоохоронних заходів чи додержання екологічного законодавства.

Попереджувальна форма виявляє себе в діяльності контрольних органів, направлених на припинення шкідливого впливу на навколишнє природне середовище або на спонукання виконати природоохоронні заходи чи додержувати діюче екологічне законодавство.

Регламентується Положенням про екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності митниць (15 листопада 1999 р. за N 787/4080 зі змінами).

Для здійснення екологічного контролю товарів необхідно надати:

свідоцтво про допуск транспортних засобів до перевезення небезпечних вантажів (оригінал документа) (під час ввезення на митну територію України або транзиту небезпечних вантажів згідно із Законом України “Про перевезення небезпечних вантажів”);

свідоцтво про підготовку водіїв транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі (оригінал документа) (під час ввезення на митну територію України або транзиту небезпечних вантажів згідно із Законом України “Про перевезення небезпечних вантажів”);

реквізити висновку Мінприроди про те, що відходи, які включені до Зеленого переліку відходів, не підпадають під дію пунктів 6-33 Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2000 р. № 1120 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 29, ст. 1217) (під час ввезення на митну територію України або транзиту небезпечних відходів)

5. Радіологічний контроль

- система обстежень, вимірювань, розрахунків та досліджень, які спрямовані на оцінку радіаційних показників об'єктів контролю, з метою забезпечення дотримання норм і правил радіаційної безпеки.

Радіологічний контроль транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України є обов'язковим. Види вантажів, що підлягають РК визначає Кабінет Міністрів України.

Гемологічний контроль. З метою посилення контролю за переміщенням дорогоцінного, напівдорогоцінного і декоративного каміння походженням з України створено Державний гемологічний центр МФУ, який веде всі роботи, пов'язані з експортною оцінкою якісних і вартісних показників природного й штучного дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного творення, напідорогоцінного і декоративного каміння. Підставою для переміщення вказаного вантажу є експертний висновок установленої форми на бланках суворої звітності. Право виконання відповідних експертних робіт мають, крім штатних співробітників Державного гемологічного центру, також і позаштатні акредитовані експерти.

Тема 4 Митне оформлення

1. Суть та принципи митного оформлення.

2. Загальні умови митного оформлення

1. Суть та принципи митного оформлення

Митне оформлення - виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення (ст.4, п.23). Тобто митне оформлення можна розглядати як:

- виконання органом доходів і зборів дій (процедур), які пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів;
- обов'язок осіб, що переміщують товари пройти певну процедуру, як послідовні дії органів доходів і зборів щодо легалізації переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон. Воно розглядається і як врегульована законом митна процедура.

Метою митного оформлення є забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, а також забезпечення статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через її територію товарів (ст. 246).

Митне оформлення повинні базуватися на принципах. Так, можна виділити наступні принципи митного оформлення:

1) принцип законності. Принцип законності митного оформлення полягає в тому, що суб'єкти митного оформлення повинні строго дотримуватися юридичних норм, правових приписів, які закріплені в Митному кодексі України, законодавчих актах та нормативних документах Міністерства доходів і зборів України. Вимоги органів доходів і зборів в процесі митного оформлення повинні бути обґрунтованими та спиратися на норми права;

2) принцип рівності та забезпечення прав та законних інтересів суб'єктів ЗЕД. Цей принцип означає, що органи доходів і зборів повинні рівно ставитися до суб'єктів митних відносин громадян, підприємств, установ, організацій, які в свою чергу можуть реалізовувати права та законні інтереси в процесі митного оформлення;

3) принцип оперативності, який полягає в тому, що митне оформлення здійснюється органом доходів і зборів, як правило, протягом однієї доби з часу пред'явлення товарів і транспортних засобів, що підлягають митному оформленню, подання митної декларації та всіх необхідних документів і відомостей. Митне оформлення вважається завершеним після виконання органом доходів і зборів митних процедур,

визначених в законодавчому порядку відповідно до заявленого митного режиму;

4) принцип використання мови митного оформлення полягає у тому, що відповідно до ст. 254 МКУ документи, необхідні для здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, подаються органу доходів і зборів українською мовою, офіційною мовою митних союзів, членом яких є Україна, або іншою іноземною мовою міжнародного спілкування. Органи доходів і зборів вимагають переклад українською мовою документів, складених іншою мовою, ніж офіційна мова митних союзів, членом яких є Україна, або іншою іноземною мовою міжнародного спілкування, тільки у разі, якщо дані, які містяться в них, є необхідними для перевірки або підтвердження відомостей, зазначених у митній декларації. У такому разі декларант забезпечує переклад зазначених документів за власний рахунок.

2. Загальні умови митного оформлення

Розглядаючи питання митного оформлення слід звернути увагу на таку правову категорію як загальні умови митного оформлення.

Загальні умови митного оформлення це загальні правила правового та організаційного характеру, що визначають категорії часу, місця, сил та засобів для проведення митного оформлення. Загальні умови митного оформлення повинні відповідати принципам митного регулювання.

Правове закріплення загальних умов митного оформлення має важливе значення для успішного проведення всіх митних процедур та забезпечення прав та інтересів суб'єктів митних відносин.

Загальні умови митного оформлення класифікують наступним чином:

- 1) часові кордони митного оформлення;
- 2) місце провадження митного оформлення;
- 3) документи та відомості, необхідні для митного оформлення;
- 4) залучення до митного оформлення зацікавлених осіб;
- 5) черговість митного оформлення.

Загальні умови першої групи – це правила про строки початку та завершення митного оформлення (ст. 248, 255 МКУ).

Митне оформлення розпочинається з моменту подання органу доходів і зборів декларантом або уповноваженою ним особою митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та документів, необхідних для митного оформлення, а в разі електронного декларування - з моменту отримання органом доходів і зборів від декларанта або уповноваженої ним особи електронної митної декларації або електронного документа, який відповідно до законодавства замінює митну декларацію.

Митне оформлення завершується протягом чотирьох робочих годин з моменту пред'явлення органу доходів і зборів товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що підлягають митному оформленню, подання митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та всіх необхідних документів і відомостей, передбачених МКУ.

Митне оформлення вважається завершеним після виконання всіх митних формальностей, визначених МКУ відповідно до заявленого митного режиму, що засвідчується органом доходів і зборів шляхом проставлення відповідних митних забезпечень (у тому числі за допомогою інформаційних технологій), інших відміток на митній декларації або документі, який відповідно до законодавства її замінює, а також на товаросупровідних та товарно-транспортних документах у разі їх подання на паперовому носії.

Загальні умови другої групи – це місце і час провадження митного оформлення (ст. 247 МКУ).

Митне оформлення здійснюється в місцях розташування відповідних підрозділів митних органів протягом робочого часу, встановленого для цих органів.

Відповідно до міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, митне оформлення у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється цілодобово.

Загальні умови третьої групи - документи та відомості, необхідні для митного оформлення (ст. 248, 254, 255, 257 п.8 МКУ).

257 п.8 МКУ митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється органами доходів і зборів на підставі митної декларації, до якої декларантом залежно від митних формальностей, установлених МКУ для митних режимів, та заявленої мети переміщення вносяться такі відомості, у тому числі у вигляді кодів:

1) заявлений митний режим, тип декларації та відомості про особливості переміщення;

2) відомості про декларанта, уповноважену особу, яка склала декларацію, відправника, одержувача, перевізника товарів і сторони зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), а в разі якщо зовнішньоекономічний договір (контракт) укладено на підставі посередницького договору, - також про іншу, крім сторони зовнішньоекономічного договору (контракту), сторону такого посередницького договору;

3) відомості про найменування країн відправлення та призначення;

4) відомості про транспортні засоби комерційного призначення, що використовуються для міжнародного перевезення товарів та/або їх перевезення митною територією України під митним контролем, та контейнери;

5) відомості про товари:

а) найменування;

б) звичайний торговельний опис, що дає змогу ідентифікувати та класифікувати товар;

в) торговельна марка та виробник товарів (за наявності у товаросупровідних та комерційних документах);

г) код товару згідно з УКТ ЗЕД;

г) найменування країни походження товарів (за наявності);

д) опис упаковки (кількість, вид);

е) кількість у кілограмах (вага бруто та вага нетто) та інших одиницях виміру;

є) фактурна вартість товарів;

ж) митна вартість товарів та метод її визначення;

з) відомості про уповноважені банки декларанта;

и) статистична вартість товарів;

б) відомості про нарахування митних та інших платежів, а також про застосування заходів гарантування їх сплати:

а) ставки митних платежів;

б) застосування пільг зі сплати митних платежів;

в) суми митних платежів;

г) офіційний курс валюти України до іноземної валюти, у якій складені рахунки, на день подання митної декларації;

г) спосіб і особливості нарахування та сплати митних платежів;

д) спосіб забезпечення сплати митних платежів (у разі застосування заходів гарантування їх сплати);

7) відомості про зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), та його основні умови;

8) відомості, що підтверджують дотримання встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення товарів через митний кордон України;

9) відомості про документи, що надаються для митного контролю разом з митною декларацією відповідно до статті 335 цього Кодексу;

10) довідковий номер декларації (за бажанням декларанта).

9. Органам доходів і зборів *забороняється вимагати внесення до митної декларації інших відомостей, ніж зазначені у 257 ст. п.8 МКУ.*

Четверта група загальних умов – правила залучення до митного оформлення зацікавлених осіб (ст.249 МКУ).

Декларанти або уповноважені ними особи можуть бути присутніми під час митного оформлення товарів, які пред'являються ними для такого оформлення.

П'яту групу загальних умов створюють загальні правила черговості митного оформлення, закріплені в ст. 250-252 МКУ.

Стаття 250. Митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України у складі вантажів з допомогою

1. Під товарами, що переміщуються через митний кордон України у складі вантажів з допомогою, у цій статті розуміються:

1) товари, у тому числі транспортні засоби, продукти харчування, медикаменти, одяг, ковдри, намети, збірні будинки, пристрої для очищення та збереження води, інші товари першої необхідності, що направляються як допомога потерпілим від катастрофи природного та/або техногенного походження;

2) транспортні засоби, інструменти та устаткування, спеціально навчені тварини, продукти харчування, припаси, особисті речі та інші товари для осіб, які виконують завдання з ліквідації наслідків катастрофи, необхідні їм для роботи та проживання на території, яка зазнала впливу цієї катастрофи, протягом усього часу виконання зазначених завдань.

Митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України у складі вантажів з допомогою, здійснюється першочергово.

На товари, що переміщуються через митний кордон України у складі вантажів з допомогою, допускається подання попередньої або тимчасової декларації.

Товари, що вивозяться за межі митної території України у складі вантажів з допомогою, пропускаються через митний кордон України без сплати митних платежів.

Товари, отримані уповноваженими організаціями у складі вантажів з допомогою та призначені для використання або безоплатного розповсюдження на митній території України цими організаціями чи під їх наглядом, пропускаються на митну територію України без сплати митних платежів.

Стаття 251. Порядок митного оформлення іноземних інвестицій

Митне оформлення товарів, що ввозяться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, здійснюється в першочерговому порядку.

Стаття 252. Митне оформлення військової техніки

Військова техніка, укомплектована повністю військовою командою (бойові та військово-транспортні повітряні судна, військові кораблі та судна забезпечення Військово-Морських Сил тощо), яка перетинає митний кордон України, підлягає митному оформленню. Порядок такого оформлення встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Митне оформлення військової техніки іноземних держав здійснюється митним органом за участю представників Міністерства оборони України, а в разі якщо заходи, в рамках яких переміщуються такі товари, належать до повноважень іншого центрального органу виконавчої влади, - представників цього центрального органу виконавчої влади.

Митне оформлення товарів і транспортних засобів передбачає такі дії:

— одержання від декларанта, фіксування усних заяв, облік і реєстрація документів або їх електронних копій, що містять відомості про всі необхідні для митних цілей параметри товарів і транспортних засобів та їх переміщення (транспортних, товаросупровідних, інших комерційних

документів, вантажної митної декларації або стислої декларації), що заявляється декларантом відповідно до митного режиму;

— внесення в митну декларацію та інші документи визначених відомостей відповідно до встановленого порядку для кожного митного режиму, засвідчення цих відомостей підписом посадової особи митного органу та його особистою номерною печаткою;

— упорядкування різноманітних документів (документів контролю, доставки тощо);

— оформлення прийому, обліку надходжень на СТЗ (склад тимчасового зберігання) і видача товарів;

— оформлення документів про взяття проб і зразків під час тимчасового зберігання товарів і транспортних засобів на СТЗ;

— прийняття рішень стосовно товарів і транспортних засобів та їх фіксація;

— підтвердження в документах факту завершення митного контролю і митного оформлення товарів і транспортних засобів.